

Бо Кодекси тандурустии ҶТ аз 30.05.2017 [№ 1413](#) аз эътибор соқит доништа шуд.

Тағйироту иловаҳое ки аз (Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 [№ 1293](#)) ворид карда шудаанд аз 1.07.2016 мавриди амал қарор дода мешаванд.

ҚОНУНИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

ДАР БОРАИ ҲИҶЗИ САЛОМАТИИ АҲОЛӢ

(Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с.1997, №9, мод.115; с.2003, №4, мод.149; с.2004, №2, мод.45; с.2005, №12, мод.651; с.2009, №5, мод.339; с.2013, №7 мод.537, №12, мод.901)

(Қонуни ҶТ аз 22.04.2003 [№ 19](#), аз 28.02.2004 [№ 13](#), аз 28.12.2005 [№ 138](#), аз 19.05.2009 [№ 532](#), аз 22.07.2013 [№ 1009](#), аз 28.12.2013 [№ 1057](#), аз 15.03.2016 [№ 1293](#))

Ин Қонун муносибатҳои байни мақомоти ҳокимияти давлати, шахсони мансабдор, шахрвандон, ташкилотҳои иттиҳодияҳои ҷамъияти, корхонаҳоро қатъи назар аз шакли моликияташон дар соҳаи ҳиҷзи саломатии аҳоли мувофиқи Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян ва танзим мекунад ([Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13](#)).

ҲАСЛИ I. ҚОИДАҲОИ УМУМӢ

Моддаи 1. Қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи ҳиҷзи саломатии аҳоли

Қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи ҳиҷзи саломатии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Конститутсияи (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон асос ёфта, аз ҳамин Қонун, дигар санадҳои меъёрию ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон эътироф кардааст, иборат мебошад ([Қонуни ҶТ аз 22.04.2003 № 19](#)).

Моддаи 2. Вазифаҳои Қонуни мазкур

Вазифаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи ҳиҷзи саломатии аҳоли" аз инҳо иборат аст:

- таъмини ҳуқуқи шахрвандон ба ҳиҷзи саломати, мутобиқи Конститутсияи (Сарқонуни) ҷумҳурии Тоҷикистон ([Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13](#));

- муайян кардани салоҳият ва масъулияти мақомоти ҳокимияти давлати ва сохторҳои онҳо доир ба масъалаҳои ҳиҷзи саломатии аҳоли;

- танзими ҳуқуқии фаъолияти корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳо, шахсони воқеи ва ҳуқуқи сарфи назар аз шаклҳои

моликияташон, инчунин системаҳои ниғаҳдории тандурустии давлати ва ғайридавлати дар соҳаи ҳифзи саломатии аҳоли;

- муайян намудани ҳуқуқи касби, вазифаҳо ва масъулияти кормандони тибби ва дорусози, муқаррар кардани кафолати ҷимояи иҷтимоии онҳо;

- муайян ва муқаррар кардани кафолати риояи ҳуқуқи, инчунин вазифаҳои шаҳрвандон, гурӯҳҳои алоҳидаи аҳоли дар соҳаи ҳифзи саломати;

- танзими ҳуқуқии ҳамкориҳои байналмиллалии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи саломатии аҳоли.

Моддаи 3. Асосҳои ҳифзи саломатии аҳоли дар Ҷумҳурии Тоҷикистон

Ҳифзи саломатии аҳоли дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бо роҳҳои зерин амали гардонда мешавад:

- риояи ҳуқуқи инсон ва шаҳрванд дар соҳаи ҳифзи саломати мутобиқи санадҳои меъёрии ҳуқуқии ҷумҳурии Тоҷикистон (*Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13*);

- баланд бардоштани масъулияти мақомоти ҳокимияти давлати ва сохторҳои онҳо, корхонаҳо, муассиса ва ташкилотҳо сарфи назар аз шаклҳои моликияташон ашхоси мансабдор бори таъмини ҳуқуқи шаҳрвандон дар соҳаи ҳифзи саломати (*Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13*);

- мунтазам тараққи додани бунёди иҷтимоӣ иқтисоди ва истеҳсолии ҳифзи саломатии аҳоли, беҳтар бо маблағ таъмин намудани системаи давлатии ниғаҳдории тандурусти;

- инкишоф додан ва ҳавасманд гардондани асоси афзалиятноки чораҳои пешгири аз бемориҳо дар соҳаи ҳифзи саломатии аҳоли ва ниғаҳдории тандурусти, мубориза бо бемориҳо;

- тарғиботи васеи роҳҳои пешгирии бемориҳо, баланд бардоштани дониши тиббӣ санитарии аҳоли;

- тарбияи ҷисмони ва гигиени шаҳрвандон (*Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13*);

- амали гардондани чорабиниҳои соҳавӣ байнисоҳавӣ дар соҳаи пешгирии бемориҳо ва ҳифзи саломатии аҳоли аз ҷониби ҳамаи сохторҳои мақомоти ҳокимияти давлати, инчунин корхонаҳо, муассиса ва ташкилотҳо сарфи назар аз шаклҳои моликияташон (*Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13*);

- таъмини аҳоли бо кӯмаки тиббӣ санитарии ройгон бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати ҷумҳурии Тоҷикистон (*Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13*);

- инкишоф додани самтҳо ва ҳадамоти афзалиятноки системаи давлатии ниғаҳдории тандурусти, таҳия кардан ва амали гардондани

барномаҳои мақсаднок доир ба масъалаҳои муҳимтарини ҳифзи саломатии аҳоли;

- гузариш ба системаи бисёршакли (давлати ва ғайридавлати) ниғаждории тандурусти ([Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13](#));

- инкишоф додани илм, тайёр кардани кадрҳои илми ва баландихтисоси тибби;

- истифодаи дастовардҳои илму техника ва амалияи тибби дар фаъолияти муассисаҳои ниғаждории тандурусти;

- инкишоф додани шабакаи муассисаҳои санитария курорти, профилакторияҳо, хонаҳои истироҳат, пансионатҳо, базаҳои туристи ва дигар муассисаҳо барои табобату истироҳати шаҳрвандон ([Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13](#));

- андешидани тадбирҳо барои солимгардони муҳити зист, инкишофи оммавии варзиш, тарбияи ҷисмони ва туризм ([Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13](#));

- солим гардондани муҳит, таъмини ҳифзи тозагии, обанборҳо, хок ва ҳаво;

- иштироки ташкилоту ҳаракатҳои ҷамъияти, коллективҳои меҳнати дар ҳифзи саломатии аҳоли;

- иштироки аҳоли дар муҳофизат, ниғаждори ва мустаҳкам кардани саломатии худ ва саломатии атрофиён.

Моддаи 4. Салоҳияти мақомоти олии ҳокимияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон оиди масъалаҳои ҳифзи саломатии аҳоли

Салоҳияти Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ([Қонуни ҚТ аз 22.04.2003 № 19](#));

- қабул кардан, тағйир додан ва бекор намудани санадҳои қонунгузори дар соҳаи ҳифзи саломатии аҳоли;

- тасдиқ намудани ҳиссаи хароҷот барои ниғаждории тандурусти дар сохтори буҷети давлати;

- сархати сеюми қисми яқум хориҷ карда шуд ([Қонуни ҚТ аз 22.04.2003 № 19](#));

- тасдиқ ва бекор кардани шартномаҳои байналмиллалӣ дар соҳаи ҳифзи саломатии аҳоли;

Салоҳияти Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон:

- муқаррар ва таъмин намудан, гузаронидани сиёсати ягонаи давлати дар соҳаи ҳифзи саломатии аҳоли ва ниғаждории тандурусти, инчунин дастгирии давлатии рушди соҳа ([Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13](#));

- муқаррар кардани сохтори мақомоти идораи системаи давлати ниғаждории тандурусти, тартиби ташкил ва фаъолияти онҳо;

- муайян кардани хиссаи хароҷот барои ниғаҳдории тандурусти ҳангоми ташаккул додани буҷети давлатии ҷумҳури ва фондҳои мақсадноке, ки барои ҳифзи саломатии аҳоли таъин шудаанд;

- идораи амволи давлати, ки дар соҳаи ҳифзи саломатии аҳоли истифода мешавад;

- андешидани тадбирҳо барои солимгардонии муҳити зист, аз ҷумла барои таъмин намудани бехатарии экологӣ ва радиатсионӣ, муҳофизати табиат мувофиқи қонунгузории ҷумҳурии Тоҷикистон ([Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13](#));

- ташкили системаи муҳофизати санитарии ҳудуди ҷумҳури, таъмини назорати давлатии санитарӣ эпидемиологи, таҳия ва тасдиқ намудани қоидаи меъёрҳои ҷумҳуриявии санитарӣ ва меъёрҳои гигиени;

- амали гардонидани чорабиниҳое, ки барои муҳофизати ҳаёти одамон ва ҳимояи саломатии онҳо ҳангоми вазъи ғавқуллода равона карда шудаанд;

- таъмини сиёсати ягонаи техникий соҳаи саноати дорусозӣ ва тиббӣ, тасдиқи намунаҳои (стандартҳои) давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, шартҳои техникий маҳсулоти таъиноти тиббӣ, ташкили назорат ба риояи онҳо;

- хориҷ карда шуд ([Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13](#));

- муқаррар намудани системаи ягонаи давлатии ҳисоби оморӣ ва ҳисобот дар соҳаи ҳифзи саломатии аҳоли;

- таҳияи системаи ягонаи давлатӣ, меъёрҳои ягона ва барномаҳои тайёр кардани кадрҳои тиббӣ ва дорусозӣ, муайян намудани феҳристи ихтисосҳо дар ниғаҳдории тандурусти, муқаррар кардани имтиёзҳои асосии кормандони системаи ниғаҳдории тандурусти;

- муайян кардани феҳрист ва тартиби асосии кори муассисаҳои системаи давлатии ниғаҳдории тандурусти, таҳия ва тасдиқи низомномаи меъёрҳои ягонаи хизматрасонии тиббӣ ба аҳоли;

- таҳия, тасдиқ ва татбиқи Барномаи кафолатҳои давлатӣ оид ба таъмини аҳоли кӯмаки тиббӣ санитарии ройгон, инчунин барномаи асосии суғуртаи ҳатмии тиббии шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон, муқаррар намудани намунаҳои (стандартҳои) сифати ёрии тиббӣ ва назорат ба риояи онҳо ([Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13](#));

- ҳамоҳангсозии фаъолияти мақомоти ҳокимияти иҷроия инчунин системаҳои давлатӣ ва (айридавлатии ниғаҳдории тандурусти дар масъалаҳои ҳифзи саломатии аҳоли;

- муқаррар намудани тартиби гузаронидани экспертизаҳои тиббӣ;

- муқаррар намудани Қоидаҳои гузаронидани муоинаи тиббии ҳатмии шахсони никоҳшаванда ([Қонуни ҚТ аз 15.03.2016 № 1293](#));

- муқаррар кардани тартиби додани иҷозатнома ба фаъолияти тиббӣ ва дорусозӣ;

- ҳамоҳангсозии тадқиқотҳои илми, бо маблағ таъмин кардани барномаҳои ҷумҳуриявии тадқиқоти илми дар соҳаи ҳифзи саломатии аҳоли;

- ҳамкориҳои байналмиллалӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон ва бастани шартномаҳои байналмиллалӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи саломатии аҳоли.

Моддаи 5. Идоракунии мақомоти ҳифзи саломатии аҳоли дар Ҷумҳурии Тоҷикистон

Дар ҷумҳурии Тоҷикистон ҳифзи саломатии аҳолиро мақомоти давлатии ҳокимияти иҷроия тибқи қонунгузориҳои ҷумҳурии Тоҷикистон идора мекунанд (*Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13*);

Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҳифзи саломати дар мамлакат, фаъолияти муассисаҳои ҷумҳуриявии тибби, таълими ва тадқиқоти илмӣ тибби ва донишқадаҳои системаи давлатии нигоҳдории тандурусти роҳбари мекунад, вазъи ҳифзи саломатии аҳоли нигоҳдории тандурустиро таҳлил карда, сиёсат ва стратегияи онро таҳия менамояд; яққоя бо мақомоти ҳокимияти иҷроия дар маҳалҳо фаъолияти мақомот ва муассисаҳои системаи давлатии нигоҳдории тандурустиро назорат ва мутобиқ менамояд, сифати расондани кӯмаки тиббӣ санитарӣ ва дорувориро аз тарафи муассисаҳои тобеи идораи, муассисаҳои системаи хусусии нигоҳдории тандурусти назорат мекунад ва барои ҳолат ва инкишофи нигоҳдории тандурусти масъулият дорад (*Қонуни ҚТ аз 19.05.2009 № 532, аз 22.07.2013 № 1009, аз 15.03.2016 № 1293*).

Моддаи 6. Салоҳияти мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлати оиди масъалаҳои ҳифзи саломатии аҳоли

Вазифаҳои зерин оиди масъалаҳои ҳифзи саломатии аҳоли дар ихтиёри мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлати мебошанд:

- назорат ба риояи қонунҳои соҳаи ҳифзи саломатии аҳоли;
- ҳимояи ҳуқуқи озодиҳои шаҳрвандон дар соҳаи ҳифзи саломати;

-ташақкул додани буҷети ҳудуди барои нигоҳдории тандурусти, фондҳои мақсадноке, ки барои ҳифзи саломатии аҳоли дар ҳудуди ҳудуди, аз ҷумла тайёр кардани кадрҳои тиббӣ ва ташкили тадқиқоти илмӣ оиди масъалаҳои муҳими саломатии аҳолии сокини ҳудуди тобеи идора, таъин шудаанд;

- ташақкул додани мақомоти идоракуни, инкишоф додани шабака ва мустақам кардани бунёди моддию техникаи, бо дорувори, техникаи-тиббӣ ва маснуоти таъиноти тиббӣ таъмин кардани муассисаҳои ҳудуди системаи нигоҳдории тандурусти давлати, муайян намудани хусусият ва ҳаҷми фаъолияти онҳо мутобиқи сиёсати ягонаи давлати дар соҳаи ҳифзи саломатии аҳоли ва нигоҳдории тандурусти (*Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13*);

- ташкили ёри аввалияи тиббию санитари, дигар намудҳои ёри тиббию санитари, таъмини дастрасии он ба аҳоли, назорат ба риояи намунаҳои сифати ёри тибби, таъмини шахрвандон бо дорувори ва маснуоти тибби дар ҳудуди тобеи идора ([Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13](#));

- муҳайё сохтани шароит барои инкишофи фаъолияти хусусии тибби ([Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13](#));

- таъмини амнияти санитария эпидемиологи аҳоли ва шароит барои амали гардондани назорати давлатии санитария эпидемиологи дар ҳудуди тобеи идора ([Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13](#));

- ошкор намудани омилҳои, ки ба саломати аҳоли таъсири бад мерасонанд ва гузаронидани чорабиниҳо барои бартараф сохтани онҳо, амали гардонидани чорабиниҳои пешгири аз бемориҳо, санитария гигиени, зиддиэпидеми ва ҳифзи табиат;

- ҳамохангсози ва назорати фаъолияти корхонаҳо, ташкилотҳо ва муассисаҳои системаи давлатии нигоҳдории тандурусти дар доираи ваколатҳояшон, назорати сифати ёри тиббию иҷтимои дар системаи нигоҳдории тандурусти (айридавлати дар ҳудуди тобеи идора ([Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13](#));

- ҳифзи муҳити атроф ва таъмини бехатарии экологии ([Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13](#));

- таҳия ва татбиқи барномаҳои ҳудудии инкишофи нигоҳдории, тандурусти ва барномаҳои оиди масъалаҳои муҳими ҳифзи саломати аҳоли, аз ҷумла барномаҳо, ки ба мақсадҳо ва вазифаҳои барномаҳои милли, ҷумҳурияви, соҳави ва байнисоҳавии мубориза бо бемориҳо асос ёфтаанд;

- таҳия ва татбиқи барномаҳои баланд бардоштани дониши тиббию санитари ва тарбияи санитария гигиени аҳоли, истифода кардани ҳамаи шакли усулҳо, инчунин воситаҳои ахборот;

- таъмини шароитҳои зарурии моддию техники ва дигар шароитҳо, барои кори муассисаҳои нигоҳдории тандурусти давлатии тобеи идора;

- боз доштани фаъолияти шахсони воқеи ва ҳуқуқи қатъи назар аз шакли моликият, ки дар ҳудуди тобеи идора мавҷуд буда, талаботи ҳифзи саломати аҳолиро риоя намеkunанд;

- иҷрои дигар вазифаҳои идоракунии системаи нигоҳдории тандурусти ва ҳифзи саломати аҳоли мутобиқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ([Қонуни ҚТ аз 22.04.2003 № 19](#)).

Моддаи 7. Масъулияти мақомоти давлати оиди ҳифзи саломати аҳоли

Мақомоти ҳокимияти давлати барои таъмини шароитҳои иҷтимои, иқтисоди ва дигар шароитҳои фаъолияти ҳаёти аҳоли, ки ба ташаккул ёфтан ва ҳифзу мустаҳкам шудани саломати аҳоли, бехбудии экологии

ва санитарию эпидемиологи, пешгирии бемориҳо ва инкишофи ниғаҳдории тандурусти мусоидат менамоянд, масъул мебошад.

Моддаи 8. Масъулияти корфармоён ва ашхоси мансабдор барои ҳифзи саломатии аҳоли

(Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13)

Корфармоён сарфи назар аз шаклҳои моликият ва ашхоси мансабдор барои чорабиниҳои зерин масъул мебошанд *(Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13)* :

- амнияти санитарию эпидемиологи ва ҳифзи муҳит, пешгирии бемориҳо;
- фароҳам овардани шароити меҳнат, маишат ва истироҳати кормандон;
- риояи меъёрҳои санитарию гигиени ва қоидаҳои ниғаҳдории биноҳои истехсоли ва ҳудуд;
- ба маълумоти коргарон ва аҳоли расондани ахборот дар бораи омилҳои зарарноки истехсолот;
- муҳайё кардани шароит, таҳия ва истифодаи системаи ҳавасмандкунони маънави ва моддии кормандоне, ки тарзи солими ҳаёт ба сар мебаранд;
- зараре, ки ба саломатии шахсони алоҳида расонда шудааст;
- вайрон кардани қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон;

Ҳамаи хароҷоти муассисаҳои ниғаҳдории тандурусти вобаста ба табобат ва барҳам додани бемориҳо ва латхури, ки бо гуноҳи ашхоси ҳуқуқи, сарфи назар аз шакли моликиятшон ва воқеи расонда шудааст, аз ҷониби онҳо дар ҳаҷми пурра ба ғоидаи мақомот ва муассисаҳои дахлдори ниғаҳдории тандурусти бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷуброн карда мешавад.

Моддаи 9. Корҳои пешгири оиди ҳифзи саломатии аҳоли

Кори пешгири оиди ҳифзи саломатии аҳоли аз ҷониби давлат ва ҳамаи ашхоси ҳуқуқӣ, сарфи назар аз шакли моликиятшон ва воқеи, бо роҳи амали намудани чорабиниҳои иҷтимоию иқтисоди ва дигар чорабиниҳо, ки барои рафъи омилу шароитҳои барои пайдоиши бемориҳои ба саломатии шаҳрвандон зараррасон мусоидаткунанда равона гардидаанд, ба ҷо оварда мешаванд. Барои пешгирии бемориҳо шаҳрвандон ғайралола ҷалб карда мешаванд.

Моддаи 10. Иштироки идтиҳодияҳои ҷамъияти ва дигар ташкилотҳои (айритиҷорати дар ҳифзи саломатии аҳоли

(Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13)

Идтиҳодияҳои ҷамъияти ва дигар ташкилотҳои (айритиҷорати тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва оинномаҳои онҳо дар таъмини ҳифз ва мустаҳкам кардани саломатии аҳоли иштирок менамоянд, донишҳои тибби ва гигиениро тарғиб мекунанд (*Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13*).

Моддаи 11. Системаи давлатии ниғаҳдории тандурусти.

Инкишофи шабакаи муассисаҳои давлатии ниғаҳдории тандурусти

Ба системаи давлатии ниғаҳдории тандурусти инҳо дохил мешаванд:

- Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва воҳидҳои дахлдори сохтори мақомоти ҳокимияти иҷроия дар маҳалҳо (*Қонуни ҚТ аз 15.03.2016 № 1293*);

- муассисаҳои табобатӣ пешгирикунандаи бемори, солимии репродуктиви ва табобатӣ барқарорсозӣ, назорати давлатии санитарӣ эпидемиологи, оид ба масъалаҳои ташаккули тарзи ҳаёти солим, илмӣ тадқиқоти ва таълимии тибби, корхонаҳо ва муассисаҳои фармасевти экспертизаи судӣ тибби, техникаи тибби ва маснуоти табиноти тибби, дигар корхона ва муассисаҳои таъминоти моддӣ техники, корхонаҳои истеҳсолкунандаи таҷҳизотҳо барои ниғаҳдории тандурусти, ки моликияти давлатӣ буда, ба мақомоти идораи системаи давлатии ниғаҳдории тандурусти тобеъ мебошанд (*Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13*);

- муассисаҳои табобатӣ пешгирии бемориҳо ва дигар муассисаҳои ниғаҳдории тандурустии сохтори дигар вазорату идораҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки дар ихтиёри худ чунин муассисаҳои ниғаҳдории тандурусти дошта метавонанд ва вазифадор ҳастанд, ки онҳоро тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи саломатии аҳоли ва санадҳои меъёрии ба назаргирифтаи хусусияти хоси фаъолиятшон идора намоянд, мансуб мебошанд.

Инкишофи ҳадамоту шабакаҳои муассисаҳои системаи давлатии ниғаҳдории тандурусти дар асоси сиёсати ягонаи давлатӣ дар соҳаи ҳифзи саломатии аҳоли ва ниғаҳдории тандурусти сурат мегирад (*Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13*);

Ҳангоми ба лоиҳа гирифтани ва сохтани маҳалои аҳолинишин, корхонаҳо ва дигар иншоотҳо бояд сохтмони муассисаҳо зарурии ниғаҳдории тандурусти, бинои иншоотҳои варзиши пешбини карда шавад.

Моддаи 12. Тартиби ташкили фаъолияти муассисаҳои ниғаҳдории тандурусти

Тартиби ташкили фаъолияти муассисаҳои ҷумҳуриявии давлатии табобатӣ пешгирии бемориҳо, дигар муассисаҳо корхонаҳоро Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, муассисаҳои тобеи идоравиро вазорату идораҳои дахлдор ва дар

маҳалҳо мақомоти ҳокимияти маҳалли тибқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд ([Қонуни ҚТ аз 15.03.2016 № 1293](#)) .

ҲАСЛИ II. БА ҲАЪОЛИЯТИ ТИББИ ВА ДОРУСОЗИ МАШЪУЛ ШУДАН

Моддаи 13. Ба Ҳаъолияти тибби ва дорусози машъул шудан

Барои ба Ҳаъолияти тибби ва дорусози машъул шудан дар Ҷумҳурии Тоҷикистон шахсоне ҳуқуқ доранд, ки маълумоти олиии тибби ё миёнаи тибби ва дорусози гирифта, диплом ва унвони махсус доранд ва барои машъул шудан бо намуди муайяни Ҳаъолияте, ки феҳристи онҳоро Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд, инчунин сертификати мутахассис ва иҷозатнома доранд ([Қонуни ҚТ аз 15.03.2016 № 1293](#)) .

Сертификати мутахассис дар асоси маълумоти тибби, фармасевти ва санҷиш, ки комиссияи марказии аттестатсионии назди Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон мегузаронад, дода мешавад ([Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13, аз 15.03.2016 № 1293](#)) .

Тартиб ва талаботи додани сертификат, тартиби гирифтани таҳсилоти касбии баъдаздипломи барои мутахассисони тиббӣ фармасевти, инчунин тартиби гузаронидани аттестатсияи кадрҳои тибби ва фармасевтиро Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд ([Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13, аз 28.12.2005 № 138, аз 15.03.2016 № 1293](#)) .

Шахсоне, ки таҳсилоти тибби ё фармасевти дошта, дар давлатҳои хориҷи диплом гирифтаанд, инчунин шахсони хориҷии ҳуқуқи ва воқеи ба Ҳаъолияти тибби ё дорусози дар системаҳои давлати ё хусусии ниғаҳдории тандурусти бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон роҳ дода мешаванд, агар дар шартномаҳои байналмиллалӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон тартиби дигар пешбини нашуда бошад ([Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13](#)) .

Кормандони тибби ва фармасевти, ки аз рӯи ихтисоси худ зиёда аз се сол кор накардаанд, ба Ҳаъолияти тибби ва дорусози танҳо баъди таҷрибаомузи ва тасдиқ намудани ихтисоси худ бо тартиби муқарраркардаи Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон роҳ дода мешаванд ([Қонуни ҚТ аз 15.03.2016 № 1293](#)) .

Даҳолат ба Ҳаъолияти касбии кормандони тибби ва дорусози аз ҷониби мақомоти ҳокимияти давлати, идоракуни ва дигар мақомот (ба истиснои Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва мақомоти маҳаллии идоракунии он), муассисаи ташкилотӣ, инчунин шахравдон манъ аст, ба истиснои мавридҳои риоя накардани вазифаҳои касбиашон аз ҷониби кормандони тибби ва дорусози ([Қонуни ҚТ аз 15.03.2016 № 1293](#)) .

Шахсоне, ки ба фаъолияти тибби ва дорусози гайриконуни машғул мешаванд, тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгари кашида мешаванд.

Маҳрум кардан аз ҳуқуқи машғул шудан ба фаъолияти тибби ва дорусози бо тартиби суди сурат мегирад.

Корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳои системаи давлатии тандурустӣ, ба истиснои озмоишгоҳҳо ва мақомоти сертификатсионии соҳаи баҳодиҳии мутобиқат, аккредитатсия карда мешаванд. Тартиби гузаронидани аккредитатсияи корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳои соҳаи тандурустиро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад (*Қонуни ҚТ аз 28.12.2013 № 1057*).

Моддаи 14. Системаи хусусии ниғаждории тандурусти. Фаъолияти хусусии тибби. Ҳуқуқи машғул шудан ба фаъолияти хусусии тибби

Ба системаи хусусии ниғаждории тандурусти ташкилотҳои табобатӣ пешгирии бемориҳо, дорухонаҳо, илми тадқиқоти ва таълимие дохил мешаванд, ки бо тартиби муқарраркардаи қонунгузори аз ҷониби шахсони ҳуқуқи ва воқеи таъсис дода мешаванд (*Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13*).

Фаъолияти хусусии тибби тибқи қонуни ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи фаъолияти хусусии тибби, амали мегардад (*Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13*).

Сифати расонидани ёрии тибби аз тарафи Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, раёсатҳои (шӯъбаҳои) ниғаждории тандурустии мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлати дар маҳалҳо назорат карда мешавад (*Қонуни ҚТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Моддаи 15. Ҳуқуқи машғул шудан ба тибби халқи

Ҳуқуқи машғул шудан ба тибби халқи тибқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи тибби халқи" амали карда мешавад (*Қонуни ҚТ аз 28.12.2005 № 138*).

Моддаи 16. Савганди табиби Ҷумҳурии Тоҷикистон

Шахсоне, ки муассисаи таълимии тиббии Ҷумҳурии Тоҷикистонро хатм намуда, дипломи табибиро гирифтаанд, савганди табиби Ҷумҳурии Тоҷикистонро ёд мекунанд (*Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13*):

"Ман хатмкунандаи муассисаи таълимии тиббии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо камоли масъулият дипломи табибиро гирифта, ба фаъолияти табиби шурӯъ менамоям ва тамоми аҳамияти вазифаҳоро, ки ин унвон ба зиммаи ман мегузорад, дарк намуда, савганд ёд мекунам, ки (*Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13*):

вориси сазовори олим ва табиби бузург Абӯали ибни Сино бошам;

тамоми донишу қувваамро ба ҳифз ва беҳтар кардани саломатии инсон, пешгири ва табобати бемориҳо бахшам, дар ҳар ҷое, ки манфиатҳои одамон тақозо дорад, софдилона меҳнат кунам;

барои кӯмак ба одамони мӯҳточи табобат ҳамеша тайёр бошам, ба бемор бодикқат ва ғамхорона муносибат намоям, сирри табибиро муқаддас нигоҳ дорам ва маҳорати табибиро ба мақсади бад истифода накунам;

дониши тиббии худро мунтазам такмил диҳам, бо меҳнати худ ба инкишофи илму амалия мусоидат намоям;

агар манфиати бемор тақозо кунад, барои маслиҳат ба ҳамкорон муроҷиат намоям ва худ низ маслиҳату кӯмакамро ба онҳо дарёф надорам;

анъанаҳои тибби халқиро ҳифз кунам ва инкишоф диҳам, дар тамоми фаъолияти худ аз рӯи меёрҳои ахлоқи умумибашари амал кунам, вазифаи олии ворисони Синоро ҳамеша дар хотир нигоҳ дорам;

қавл медиҳам, ки ба ин савганд умрбод содиқ бошам!;

Савганди табиии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар вазъияти тантананок ёд карда мешавад. Дар диплом дар бораи ёд кардани савганд қайди махсус гузошта мешавад.

Табибон барои шикастани савганд тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгари кашида мешаванд.

Моддаи 17. Ҳимояи иҷтимоии кормандони ниғаҳдории тандурусти

Кормандони соҳаи тиб ва фарматсевтии системаи давлатии ниғаҳдории тандурусти тибқи тартиби муайяннамудаи Қонун барои дар навбати аввал гирифтани ва беподоз хусуси кардани манзил ҳуқуқ доранд.

Кормандони соҳаи тиб ва фарматсевтии системаи давлатии ниғаҳдории тандурусти ва аъзои оилаи онҳо бо тартиби муқарраркардаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо хизмати коммунали бепул таъмин карда мешаванд (*Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13*).

Ҳангоми ба нафақа баромадани кормандони мазкур имтиёзҳои дар ҳамин модда зикрфта нигоҳ дошта мешаванд.

Ба кормандони системаи давлатии ниғаҳдории тандурусти, ки фаъолиятшон бо сафар кардан алоқаманд аст, аз ҳисоби маблағи мақомоти ҳокимияти иҷроияи маҳалҳо (ҳукуматҳо) ҳуқуқи рафту омади бепул дар нақлиёти ҷамъияти (ғайр аз такси) дода мешавад, Феҳристи чунин кормандонро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд.

Ба кормандони тиб ва фарматсевтии системаи давлатии ниғаҳдории тандурусти, ки барои кор ба деҳот фиристода мешаванд ё ба хоҳиши худ аз рӯи шартнома ба он ҷо ба кор мераванд, ҳуқуқи истифодаи манзил дар ҷои зисти доими дар давоми иҷрои кор дар муассисаи

нигаҳдории тандурустии деҳот боқи мемонад (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Барои кормандони тиббии системаи давлатии ниғаҳдории тандурусти, ки ҳангоми иҷрои вазифаи бевоситаи хизматашон ҳалок шудаанд, ва ҳешу табор ё наздикони марҳум, ки дар таъминоти ӯ мебошанд, ба андозаи музди меҳнати панҷсола кўмакпулии якҷақта дода мешавад. Тартиби пардохти кўмакпулиро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад.

Ҳодисаҳои беморшави ва гум кардани қобилияти кори дар натиҷаи иҷрои вазифаҳои касби, ки боиси маъҷуби гашта бошад, ки онро комиссияи экспертии тиббии меҳнат муқаррар намудааст, ба бемориҳои касби баробар доништа мешаванд.

Ҳангоми ба кормандони системаи давлатии ниғаҳдории тандурусти додани рухсатии ҳарсолаи меҳнати барои онҳо ба андозаи як моҳонаи миёна ёрдampuлии табобати дода мешавад.

Уайр аз имтиёзҳои барои кормандони системаи давлатии ниғаҳдории тандурусти пешбиникардаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон бо қарори мақомоти ҳокимияти маҳаллии иҷроия (ҳукуматҳо) имтиёзоти дигар низ муқаррар шуда метавонанд.

Корхонаю муассиса, ташкилотҳо, сарфи назар аз шакли моликияташон инчунин соҳибкорон ҳам метавонанд барои кормандони системаи давлатии ниғаҳдории тандурусти имтиёзҳои иловаги муқаррар намоянд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Кормандони ниғаҳдории тандурусти, ки дар иҷрои вазифаҳои касбиашон хизмати шоиста кардаанд, вазифаашонро софдилона ва аниқ ба ҷо меоваранд, мутобиқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи мукофотҳои давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон" барои сарфароз гардондан ба мукофотҳои давлати пешбари карда мешаванд.

Шаъну шарафи кормандони тибби ва дорусози, ҳуқуқҳои касби ва иҷтимоии онҳо бо қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳифз карда мешаванд.

Моддаи 18. Вазифаҳои касбии кормандони тиб ва дорусози

Кормандони тиб ва дорусози дар асоси меъёрҳои башардўстонаи одобу ахлоқи тиббие, ки муносибати кормандони тиббиро бо беморон, ҳешу табори онҳо ва байни худҳошон танзим мегардонанд, фаъолият мекунанд.

Кормандони тиб ва дорусози вазифадоранд, ки донишу малакаҳои касбии худро мунтазам такмил диҳанд.

Кормандони тиб ва дорусози ҳангоми зарурат ба шахрвандон бояд ёри таъҷилии тибби расонанд ва барои нарасонидани чунин ёри мувофиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди ҷавобгари қарор мегиранд.

Кормандони тибби ва дорусози вазифадоранд, ки:

- дар фаъолияти худ комёбиҳои имрӯзаи илму техникаи тибби ва фарматсевтиро ба манфиати беморон истифода намоянд;

- ба амале, ки бар зарари саломатии шахрванд бошад, роҳ надиҳанд;

- меъёрҳои одоби ахлоқи тиббиро риоя намоянд, нисбати беморон бораҳму шафқат бошанд, аз амале, ки ба иҷрои вазифаҳои меҳнатии кормандони дигар ҳалал мерасонад худдори кунанд;

- ба шахрвандон дар кӯча ва ҷойҳои дигари ҷамъияти ва дар хона, дар ҳама ҳолатҳое, ки имкони расондани ёрии саривақти муқаррари (ёрии таъҷили, ёри ба бемори хона ва ғайра) вучуд надорад, ёрии аввалияи тибби расонанд;

- сирри тибби, маълумоти аобаста ба аҳволи саломати, бемори, ҳаёти оилави ё худ дигар маълумоти хусусиро ошкор наkunанд. Масъалаи аз худи бемор пинҳон доштани сирри тиббиро дар ҳар ҳолати мушаххас табиб ба манфиати бемор ҳал мекунад.

Масъулиятро барои нигоҳ доштани сирри тибби қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд;

- ба мақомоти ниғаждорӣ тандурусти, агар ҳифзи саломатии аҳоли аз паҳншавии бемориҳои сирояткунанда инро талаб кунад, инчунин бо қарори мақомоти тафтишот ва таъиноти суд барои ҳифзи ҳуқуқи шахрвандон маълумот диҳанд;

- дар амалияи тиб усулҳои пешгири, ташхис ва табобат, дорувори ва воситаҳои дигарро, ки бо тартиби муқарраргардида ба истифодаи онҳо иҷозат дода шудааст, истифода намоянд;

- ба аҳоли дар сатҳи тараққиёти ҳамон соҳаи тиб, ки дар он таълими махсус гирифтаанд, бо истифодаи воситаҳои имкониятҳояшон ёрии тибби расонанд;

- таъсири суҳанони табибро ба рӯҳияи бемор то ҳадди имкон бештар истифода намоянд, ба рафторе (ба тариқи имову ишорае бо суҳан ва ғайра), ки ба бемор ва наздикони ӯ таъсири манфи мерасонад, роҳ надиҳанд, ҳангоми ҳамсӯҳбат шудан бо бемор ва ҳешу ақрабони ӯ меъёрҳои деонтологияи тибби (вазифаҳои касби, ахлоқи ва ҳуқуқи) –ро қатъиян риоя намоянд.

Моддаи 19. Такмил додани дониши касбии кормандони тиб ва фармасевти

Кормандони тиб ва фармасевти вазифадоранд, ки дониши касбии худро мунтазам такмил диҳанд.

Ба зиммаи мақомоти идораи ниғаждорӣ тандурусти таҳия ва гузаронидани тадбирҳо оид ба тайёрии баъдаздипломии кормандони тиб ва фармасевти гузошта мешавад.

Тартиби таълими муттасили баъдаздипломии кормандони тиб ва фармасевтиро Вазорати тандурусти ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии

Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд ([Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13](#), аз [15.03.2016 № 1293](#)).

Моддаи 20. Масъулияти кормандони тиб ва дорусози

Кормандони тиб ва дорусози барои зараре, ки ба саломати шаҳрванд расонидаанд, вазифаҳои касбиашонро вайрон кардаанд, ба ҷавобгариҳои интизоми, модди ва маънавии муқарраркардаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон кашида мешаванд, ба шарте, ки барои ин вайронкуниҳо аз рӯи қонун ҷавобгариҳои ҷиноӣ муқаррар нашуда бошад.

Моддаи 21. Ҷамъиятҳои касбии тибби

Кормандони тиб ва дорусози мувофиқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таъсис додани ҷамъиятҳои касбии тибби ҳуқуқ доранд.

ҲАСЛИ III. ҲУҚУҚҶ ВАЗИФАҲОИ ШАҲРВАНДОН ДАР СОҲАИ ҲИҶЗИ САЛОМАТИ

Моддаи 22. Ҳуқуқи шаҳрвандон ба ҳифзи саломати, таъмини иҷтимоӣ ҳангоми бемори, маъҷуби ва гум кардани қобилияти кори ([Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13](#))

Шаҳрвандони ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқи ҳифзи саломати доранд. Ба шаҳрвандони ҷумҳурии Тоҷикистон дар муассисаҳои системаи давлатии нигоҳдории тандурусти кӯмаки тиббӣ санитарии ройгон бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати ҷумҳурии Тоҷикистон расонида мешавад. Дар дигар ҳолатҳо ба шаҳрвандон кӯмаки тиббӣ санитарии дар корхонаҳо ва муассисаҳои системаи давлатии нигоҳдории тандурусти бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҳисоби мабла (и шахсони воқеӣ ва ё ҳуқуқи расонида мешавад ([Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13](#)).

Шаҳрвандон ба интиҳоби озоди муассисаи тиббӣ ва табиб ҳуқуқ доранд.

Шаҳрвандон бо ёрии таъҷилии тиббии ҳар муассисаи наздиктарини табобатӣ пешгирии бемори, сарфи назар аз тобеияти идораи, ҳудуди ва ҳамаҷунин шакли моликият, мутобиқи ҳама қонун ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон таъмин карда мешаванд ([Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13](#)).

Тартиби расондани ёрии табобатӣ пешгирии бемориро дар муассисаҳои давлатии нигоҳдории тандурусти Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад ([Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293](#)).

Шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон бо салоҳдиду майли худ аз хизмати муздноки муассисаҳои хусусии тиббӣ ва табибони таҷрибакори хусусӣ, ки мувофиқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон

ва бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон кор мекунад, истифода мебаранд.

Шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳангоми бемори, маъҷуби, гум кардани қобилияти кори мутобиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таъминоти иҷтимоӣ ҳуқуқ доранд ([Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13](#)).

Моддаи 23. Ҳуқуқи шаҳрвандон ба беҳбудии экологи, амнияти санитарияу эпидемиологи ва радиатсионӣ.

Шаҳрвандони ҷумҳурии Тоҷикистон ба беҳбудии экологи, амнияти санитарияу эпидемиологи ва радиатсионӣ ҳуқуқ доранд ([Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13](#)).

Ин ҳуқуқро давлат бо роҳи беҳдошти муҳити мусоиди зист, ки ба аҳволи саломатии наслҳои имрӯзаю оянда таъсири манфӣ намерасонад, таъмин менамояд.

Моддаи 24. Ҳуқуқи шаҳрвандон ба таъмини дорувори, кӯмаки ортопеди ва протези

([Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13](#))

Шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон ба гирифтани дорувори, кӯмаки ортопеди ва протези ҳуқуқ доранд ([Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13](#)).

Гуруҳи шахсонро, ки ба таъминоти имтиёзнокӣ дорувори, кӯмаки ортопеди ва протези, маснуоти имдоӣ, асбобҳои шунавоӣ, воситаҳои арзиши табобати ва воситаҳои махсуси ҳаракаткуни ҳуқуқ доранд, инчунин шарту шароит ва тартиби таъминоти онҳоро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мекунад ([Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13](#)).

Моддаи 25. хориҷ карда шуд

([Қонуни ҚТ аз 15.03.2016 № 1293](#))

Моддаи 26. Ҳуқуқи шаҳрвандон ба табобати санаторию курорти, ба истифодаи муассисаҳои солимгардонӣ

Шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон ба истифода кардани муассисаҳои санитарияу курорти, хонаҳои истироҳат, муассисаҳои табобатави ва пешгирии бемори, пансионатҳо, базаҳои туристи, иншоотҳои варзиш ва муассисаҳои дигари солимгардонӣ бо тартиби муқарраркардаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқ доранд.

Барои табобат мувофиқ будан ё набуданро дар ҳамаи курорту санаторияҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мекунад ([Қонуни ҚТ аз 15.03.2016 № 1293](#)).

Тартиби интиҳоби тиббии беморон ва равон кардани онҳоро ба табобати курортию санатори Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мувофиқаи Шӯрои Федератсияи

иттифоқҳои касабаи Тоҷикистон муқаррар менамояд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13, аз 15.03.2016 № 1293*).

Моддаи 27. Ҳуқуқи шахрвандон ба гирифтани маълумот оиди аҳволи саломати ва омилҳое, ки ба саломати таъсир мерасонанд

Шахрвандон ба гирифтани маълумоти зарури оиди аҳволи саломатии худ ва фарзандонашон ҳуқуқ доранд. Агар ин маълумот ба бемор саҳт зарар мерасонида бошад, он аз бемор махфи нигоҳ, дошта мешавад.

Маълумот дар бораи аҳволи саломатии бемор аз тарафи табиби муоина ва табобаткунанда, ҳамчунин мудирӣ шуъба ва сартабиби муассисаи табобати ва пешгирии бемори, ки дардмандро муоина ва табобат мекунанд, пешниҳод карда мешавад.

Шахрвандон оиди пешгирии, ташхису табобати бемори, дараҷаи бемории аҳоли, оиди омилҳое, ки ба саломатии онҳо таъсир мерасонанд, аз ҷумла оиди ҳолати муҳити зист, шароити кору маишат ва истироҳат ба гирифтани маълумот аз мақомот, муассисаҳои нигоҳдории тандурусти ва шахсони ҳуқуқи сарфи назар аз шакли моликият ҳақ доранд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Моддаи 28. Ҳуқуқи шахрвандон ба гирифтани товони зараре, ки ба саломатии онҳо расидааст

Шахрвандон ба гирифтани товони зарар, аз ҷумла зарари маънавӣ, ки давлат, шахсони воқеӣ ва ҳуқуқи, сарфи назар аз шакли моликият ё шахсони дигар ба саломатии онҳо расондаанд, мувофиқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқ доранд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Ҷуброни товони зарар тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон гуннаҳкоронро аз ҷавобгарии интизоми, маъмури ё ҷиноӣ озод намекунад.

Моддаи 29. Ҳуқуқи шахрвандон барои гирифтани ёрии тиббӣ, ортопедӣю протези дар мамлакатҳои дигар

(*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*)

Шахрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон барои гирифтани ёрии тиббӣ ортопедӣю протези дар мамлакатҳои дигар ҳуқуқ доранд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Мақомоти давлати вазифадоранд аз рӯи ҳулосаи муассисаҳои махсуси тиббӣ оиди зарурати чунин ёри барои гирифтани он бо тартиби муқарраркардаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба эҳтиёҷмандон мусоидат кунанд.

Моддаи 30. Ҳуқуқи шахрвандон барои даст кашидан аз муоина ва табобат

(*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*)

Шаҳрвадон ва намояндагони қонунии онҳо ҳақ доранд, дар ҳар марҳила аз муоина ва табобат, ба истиснои занони ҳомила ва ноболиғон, ҳамчунин беморҳое, ки номгӯи онҳоро Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд, даст кашидан кунанд (*Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13, аз 15.03.2016 № 1293*).

Барои саркаши кардан аз муоинаву табобат забонхат гирифта мешавад.

Моддаи 31. Ҳуқуқҳои бемор

Бемор ҳангоми муроҷиат кардан ба ёрии тиббӣ ва гирифтани он ба инҳо ҳуқуқ дорад;

- ба муносибати эҳтиромона ва башардустонаи кормандони тиб ва хизматгуздорон;
- ба интихоби табиб, аз ҷумла табиби оилави ва табобаткунанда, бо ризоияти ӯ;
- барои ҳимояи ҳуқуқаш даъват кардани адвокат ё намояндаи қонунии ӯ;
- ба меъёрҳои дигари нисбати шаҳрвадон (беморон) пешбиникардаи ҳамин Қонун.

Моддаи 32. Ҳуқуқ ва ўҳдадориҳои шаҳрвадони хориҷи, шахсони бетабаа ва гурезагон дар соҳаи ҳифзи саломати дар Ҷумҳурии Тоҷикистон

Шаҳрвадони хориҷи, шахсони бетабаа ва гурезагон дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи саломати тибқӣ қонунгузори ва дигар санадҳои меъёрии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқу ўҳдадориҳо доранд.

Моддаи 33. Ҳуқуқи модар ба ҳифзи саломати

Модар дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳти ғамхори ва ҳимояи махсуси давлат мебошад. Барои қонун шароит муҳайё карда мешавад, ки дар баробари кор кардан модар ҳам бошанд, ҳифзи ҳуқуқи, дастгирии модди ва маънавии модар таъмин карда мешавад (*Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13*).

Ҳифзи сиҳати модар бо:

- ташкили шабакаи васеи муассисаҳои тиббӣ (*Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13*);
- манъи татбиқи меҳнати зан дар корҳои зеризамини ва ҳамчунин дар корхонаҳои корашон вазнин ва барои саломати зараровар;
- кор ёфта додан ба занони ҳомила дар шароите, ки ба хусусиятҳои физиологӣ ва аҳволи саломатии онҳо мувофиқ аст (*Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13*);

- беҳтару гуворо кардани шароити меҳнату маишат;
- андешидани тадбирҳои дигари иҷтимоию иқтисоди ва додани имтиёзоте, ки қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбини кардааст;
- амали гардонидани чораҳои беҳдошти муҳити зист, барҳам додани омилҳои манфии экологӣ, ки ба (ҳуҷайраҳои ҷинсии) аҳоли таъсир расонда, боиси таваллуди кӯдакони дардманд ва сусту заиф, бемориҳои рӯзафзуни замон мегарданд;
- кӯмаки давлати ва ҷамъияти ба оила ва тадбирҳои дигар бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон таъмин карда мешавад ([Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13](#)).

Ба ҳар зан дар давраи ҳомиладори, ҳангоми таваллуд ва баъди он дар муассисаҳои системаи давлатии нигоҳдориҳои тандурусти кӯмаки тиббӣ расонида мешавад ([Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13](#)).

Занон дар давраи ҳомиладори ва баъди таваллуди кӯдак бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ба кӯмакпули ва рухсатии бамузд ҳуқуқ доранд.

Тавсияномаҳо барои бо кори муносиб таъмин кардани занони ҳомила, ки вазорату идораҳо ҳамроҳи Кумитаи ҷумҳуриявии иттифоқҳои касабаи дахлдор ва бо мувофиқаи Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҳамчунин ҳулосаҳои бо тартиби муқарраргардида додаи муассисаҳои нигоҳдориҳои тандурусти барои маъмурияти корхонаю муассиса ва ташкилотҳо, қатъи назар аз шакли моликият, ҳатми мебошанд ([Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13](#), аз [15.03.2016 № 1293](#)).

Ба зан ҳуқуқ дода мешавад, ки масъалаи модар шуданашро худаш ҳал кунад.

Бо хоҳиши зан ҷиҳати ҳифзи саломатиаш усулу воситаҳои ҳозиразамони зидди ҳомиладори истифода бурдан мумкин аст, ки онҳо ҳомилашавии номатлуби ўро пешгири менамоянд. Тартиби татбиқи усулу воситаҳои зидди ҳомилашавиро Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад ([Қонуни ҚТ аз 15.03.2016 № 1293](#)).

Барои зан бо роҳи тиббӣ (ҷарроҳӣ) безурриёткуни мувофиқи ризояти хаттии ҳамсарон ҳамчун усули пешгирии доимии ҳомилашавӣ ва барои зани бешавҳар, ихтиёри дар асоси забонхаташ сурат гирифта метавонад.

Рӯйхати нишондиҳандаҳо ва тартиби бо роҳи тиббӣ (ҷарроҳӣ) безурриётгардониро Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад ([Қонуни ҚТ аз 15.03.2016 № 1293](#)).

Ғайриқонуни бо роҳи тиббӣ (ҷарроҳӣ) безурриёткуни мавриди ҷавобгариҳои ҷиноии муқаррарнамудаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор дода мешавад.

Қатъи сунъии ҳомиладори, аз ҷумла аз рӯи нишондиҳандаҳои иҷтимоӣ ва тиббӣ, бо хоҳиши зан дар давраи ҳомиладорӣ, ки Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мувофиқати Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар кардааст, амали гардонида мешавад (*Қонуни ҚТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Рӯйхати нишондиҳандаҳои тиббӣ барои қатъи сунъии ҳомиладори аз тарафи Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва рӯйхати нишондиҳандаҳои иҷтимоӣ бо низомномаи тасдиқнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад (*Қонуни ҚТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Тартиби гузаронидани ҷарроҳии қатъи сунъии ҳомиладори аз тарафи Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад (*Қонуни ҚТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Гузаронидани қатъи ғайриқонунии ҳомиладори мавриди ҷавобгарии ҷиноӣ, ки қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар кардааст, қарор мегирад.

Масъалаҳои вобаста ба солимии репродуктиви ва ҳуқуқҳои репродуктиви бо қонуни ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи солимии репродуктиви ва ҳуқуқҳои репродуктиви" танзим карда мешавад (*Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13*).

Моддаи 34. Ҳуқуқи кӯдакон ба ҳифзи саломати

Давлат ҳуқуқи манфиатҳои кӯдаконро ҳифз менамояд ҳуқуқи онҳоро ба шароити зиндагӣ, ки барои тақомули ҷисмони, зеҳни, маънави, ахлоқӣ иҷтимоӣ заруранд, таъмин мекунад.

Мақомоти ҳокимияти иҷроия, шахсони ҳуқуқӣ, сарфи назар аз шакли моликият, шабакаи васеи муассисаҳои тиббӣ ва кӯдаконаро инкишоф медиҳанд, барои офияту саломатии кӯдакони ин муассисаҳо масъуланд (*Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13*).

Кӯдакон бояд давра ба давра ҳатман муоинаи тиббӣ шаванд ва тахти мушоҳидаи доимии диспансери бошанд. Бар зидди беморӣҳо, ки бо доруҳои (вакцинаҳои) бо тартиби муқарраргардида иҷозат дода шуда пешгири карда мешаванд, эҳтиёт карда шаванд. Тартиби гузаронидани муоинаи тиббӣ, мушоҳидаи доимии диспансери ва вақти эҳтиёт Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар намуда, мақомоту муассисаҳои нигоҳдории тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон амали мегардонанд (*Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13, аз 15.03.2016 № 1293*).

Кӯдакони мубталои иллатҳои ҷисмони ва ё рӯҳӣ ба ёрии тиббӣ иҷтимоӣ ҳуқуқ доранд ва онҳо бо хоҳиши падару модарон, васиёну сарпарастон дар кӯдакостонҳои махсус, мактаб-интернат, хонаи бачагон ва хонаи-интернатҳои кӯдакон аз ҳисоби давлат тарбия ёфта метавонанд. Рӯйхати нишондиҳандаҳо ва зиддинишондиҳандаҳои тиббӣ

иҷтимоиро барои ҷойгир кардани ин кӯдакон ба муассисаҳои мазкур Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон якҷоя муқаррар менамоянд ([Қонуни ҶТ аз 22.04.2003 № 19](#), аз 28.02.2004 [№ 13](#), аз 15.03.2016 [№ 1293](#)).

Агар кӯдакони бемор дар беморхона табобат ёбанд, ба модар (падар) ё шахси дигари бевосита ба кӯдак нигоҳубинкунанда имконият дода мешавад, ки ҳамроҳи кӯдак дар ин муассисаи табobati буда, ба ӯ нигоҳубин намояд ва ба ин шахс бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон кӯмакпулии дахлдор дода мешавад ([Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13](#), аз 15.03.2016 [№ 1293](#)).

Тартиби дар муассисаҳои табobati барои нигоҳубини кӯдакони бемор мондани ин шахсонро Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мекунад ([Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293](#)).

Дар сурати набудани нишондиҳандаҳое, ки кӯдаки бемор бояд дар беморхона табобат ёбад ё набудани имконияти ба беморхона хобондани ин кӯдак модар (дигар аъзои оила) ё шахси дигаре, ки ба кӯдак бевосита нигоҳубин мекунад, дар давраи табобат ёфтани кӯдак дар амбулатория бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон аз кор озод карда, барои нигоҳубини кӯдаки бемор ба кӯмакпули дода мешавад ([Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13](#)).

Гурӯҳи кӯдакони вобаста ба синну сол ва дараҷаи касали, ки дар шароити амбулаторияви табобат мегиранд, аз руи нусхаи (ретсепти) табиб бо тартиби муқарраркардаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо доруи дармони бепул ё бо имтиёз таъмин карда мешаванд.

Кӯдакон ба табобат санаторию курорти ҳуқуқ доранд. Ҷоиз ва ноҷоизи нишондиҳандаҳо, тартиби интиҳоб ва ба табobati санаторию курорти фиристодани кӯдаконро Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд ([Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293](#)).

Кӯдакон бо роҳхати табobati санаторию курорти бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон таъмин карда мешавад.

Барои саркаши кардан аз иҷрои вазифаҳои нигоҳубин, тарбия ва ҳифзи саломатии кӯдакон дар оила муомилаи сангдилона бо онҳо, ки ба саломатиашон зарар мерасонад, кас ба ҷавобгарии муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон кашида мешавад.

Моддаи 35. Додани хун ва ҷузъҳои он

Асоси ҳуқуқи хундиҳи ва ҷузъҳои он дар Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи додани хун ва ҷузъҳои он" муайян карда шудааст.

Моддаи 36. Шарту шароит ва тартиби бурида гирифтани пайвастани узву бофтаҳои бадани одам

Узву бофтаҳои бадани одами зинда ё ҳасадро танҳо аз рӯи ҳулосаи комиссияи мутахассисон ва бо розигии бемор (васиён, падару модари ноболиғон) ва донор барои пайвастан бурида гирифтани (трансплантатсия) мумкин аст.

Узву бофтаҳои бадани донори зиндаро танҳо дар ҳолате бурида гирифтани мумкин аст, ки аз ин ба ӯ мувофиқи ҳулосаи машварати табибони мутахассис зарари калон нарасад.

Узву бофтаҳои баданро фақат бо розигии донори зинда ё ҳешу табори марҳум (ҳасад) ва бо забонхати бемор, аз он ноболиғонро бошад, бо розигии падару модар ё васиёну сарпарасторони онҳо кор фармудан мумкин аст.

Ҳар шахрванди синнааш ба 18 расида, донори узву бофтаҳои бадеи шуда метавонад.

Зуран бурида гирифтани узву бофтаҳои бадан ва кор фармудани онҳо манъ аст. Тартиби бурида гирифтани узви бофтаҳои бадани кас ва ба бадани каси дигар пайвастани онҳоро Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд (*Қонуни ҚТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Мояи хариду фурӯш ва муомилоти тиҷорати будани узву бофтаҳои бадани одам манъ аст. Шахсоне, ки дар ин муомилоти тиҷорати, хариду фурӯши узву бофтаҳои бадани одам ширкат меварзанд, мувофиқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарии ҷиноӣ кашида мешаванд.

Моддаи 37. Ҳуқуқи донор ба ҷуброни тоvon ва кӯмаки иҷтимоӣ

Агар ба донор аз иҷрои вазифааш зарар расад ӯ ба ҷуброни товони зара ва кӯмаки иҷтимоӣ ва агар ҳалок шавад ҳамсару фарзандон, падару модар ё шахсе, ки дар таъминоти ӯст, мувофиқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷуброни тоvon ва кӯмаки иҷтимоӣ ҳуқуқ доранд.

Моддаи 38. Ҳомиладоркунии сунъӣ (экстракорпорали) ва кӯчонидани ҷанин

Занро бо розигии ҳамсарони баникоҳ сунъӣ ҳомиладор кардан, ҷанинро ба бачадонаш кӯчонидан мумкин аст (*Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13*).

Муассисаҳои нигоҳдории тандурусти риояи махфияти донори ва ошкор накардани махфияти ҷарроҳии ҳомиладоркунии сунъӣ ё кӯчонидани ҷанинро таъмин мекунад ва барои он мувофиқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон масъулият доранд (*Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13*).

Тартибу шарти донори, ҳомиладоркунии сунъи кўчонидани ҷанинро Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд ([Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13](#), аз [15.03.2016 № 1293](#)).

Ҳуқуқи вазифаҳои падару модар нисбати фарзандоне, ки баъди ҷарроҳии ҳомиладоркунии сунъи ё кўчонидани ҷанин таваллуд ёфтаанд, Кодекси оила ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқи Ҷумҳурии Тоҷикистон танзим гардонидида мешаванд ([Қонуни ҶТ аз 22.04.2003 № 19](#), аз [28.02.2004 № 13](#)).

Моддаи 39. Вазифаи шаҳрвандон оиди риояи қонуни ҳифзи саломатии аҳоли

Шаҳрвандон вазифадоранд, ки қонуни ҳифзи саломатии аҳолиро риоя кунанд, саломатии худ, саломатии аҳоли оила ва одамони гирду атрофро эҳтиёт намоянд.

Моддаи 39(1). Ёхдадориҳои шахсони никоҳшаванда оид ба гузаштани муоинаи тиббии ҳатмӣ

([Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293](#))

Шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон, шаҳрвандони хориҷӣ ва шахсони бешаҳрванд, ки ақди никоҳ мебанданд, аз муоинаи тиббии ҳатмӣ дар муассисаҳои давлатии соҳаи тандурустии маҳалли зист ё истиқомати доимӣ ба таври ройгон мегузаранд. [Қоидаҳои](#) гузаронидани муоинаи тиббии ҳатмии шахсони никоҳшавандаро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ менамояд ([Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293](#)).

Моддаи 40. Вазифаи шаҳрвандон оиди риояи дастурҳои тибби

Шаҳрвандон вазифадоранд барои пешгирии бемориҳо сирояткунанда дастури тиббиро оиди муоинаи флюорографи, эмкуни ва муоинаи тибби дар мӯҳлати муқаррарнамудаи мақомоту муассисаҳои ниғаҳдории тандурусти ба ҷо оваранд ([Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13](#)).

Шахсоне, ки дар беморхона табобат мешаванд, бояд тартиботи ҷории муассисаҳои тиббиро риоя намоянд.

Шахсоне, ки дар шароити амбулаторияви табобат мешаванд, бояд дастури табиби табобаткунандаро ба ҷо оваранд ([Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13](#)).

Иҷро накардани дастуру таъиноти табиби табобаткунанда маънои аз табобат саркаши намуданро дорад ва барои ин беморон (парасторон, васиён ва падару модари ноболиғон) мувофиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгари қашида мешаванд.

Моддаи 41. Вазифаи шаҳрвандон барои ғамхори кардан дар бораи саломатии кӯдакон

Шаҳрвандон вазифадоранд дар бораи саломатии кӯдакон, тақомули ҷисмонӣ рӯҳи ва ахлоқии онҳо ғамхори намоянд, кӯдаконро дар рӯҳи хуш одади тарзи ҳаёти солим тарбия кунанд.

Занони ҳомила вазифадоранд, ки сари вақт дар муассисаҳои кӯмаки аввалияи тиббӣ санитарӣ ва ё маслиҳатхонаҳои қонун дар қайди тиббӣ истода, таъсияҳои мутахассисони тибро оид ба тахҳис таботат ва таваллуди беҳатар риоя намоянд (*Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13*).

Падару модарон вазифадоранд қоидаҳоеро, ки ба таваллуди кӯдаки солим мусоидат менамоянд, риоя кунанд, баъди таваллуди кӯдак дастури табибро ба ҷо оваранд.

Моддаи 42. Вазифаҳои шаҳрвандони муқталлои бемориҳои сил, ҷузом (лепра), Аломати норасоии масунияти бадан (АНМБ), таносули ва дигар бемориҳои хавфнок

(*Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13*)

Шаҳрвандони муқталлои бемориҳои сил, ҷузом (лепра), Аломати норасоии масунияти бадан (АНМБ), таносули ва дигар бемориҳои хавфнок вазифадоранд, бо талаби муассисаҳои тиббӣ муоина шаванд ва ҳудро таботат кунанд (*Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13*).

Агар шаҳрвандон аз муоина ва таботат саркаши намоянд, онҳо ба касалхона маҷбуран оваронда, бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузори Қумҳурии Тоҷикистон тахҳис ва таботат карда мешаванд.

Асос ва тартиби ба таботати маҷбури равона намудани шаҳрвандон бо қонунгузори Қумҳурии Тоҷикистон танзим гардониди мешавад.

Моддаи 43. Вазифаи шахси мансабдор, шаҳрвандон барои мусоидат ба қормандони тиб дар расонидани ёрии таботати пешгирии бемориҳои

Барои таъсис додани муассисаҳои тиббӣ дар қорхонаю муассисаҳо ва тахҳилотҳо маъмурият вазифадор аст бинову нақлиёти зарури ҷудо намояд, ва ҳамчунин ба қормандони тиб дар иҷрои вазифаҳои қасбиашон ёри расонад.

Роҳбарон, шахси дигари мансабдор ва шахси ҳуқуқи, сарфи назар аз шакли молиқият, вазифадоранд, ки ба қормандони тиб нақлиёту воситаҳои алоқа ва дигар ҷизҳои зарури дода барои ба шаҳрвандон ёрии таъҷилии тиббӣ расонидани онҳо мусоидат намоянд.

Шаҳрвандон вазифадоранд дар ҳолатҳо ба ҳаёти бемор тахҳид қардани хатар барои бо нақлиёт ба касалхона бурдан ва мадади тиббӣ расондан кӯмак намоянд.

ҒАСЛИ IV. БА МУАССИСАҲОИ ДАВЛАТИИ СИСТЕМАИ НИҒАҲДОРИИ ТАНДУРУСТИ ҶУДО ҚАРДАНИ МАБЛАҒ

Моддаи 44. Манбаъҳои ба муассисаҳои системаи давлатии нигоҳдории тандурусти ҷудо кардани маблағ

Манбаъҳои ҷудо кардани маблағ барои системаи давлатии нигоҳдории тандурусти ниҳоанд:

- маблағи буҷетҳои ҳамаи сатҳҳои, ки аз рӯи меъёру ҳисобҳои иқтисоди ҷудо карда мешавад (*Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13*);

- маблағи фондҳои мақсаднок, ки барои ҳифзи саломатии шаҳрвандон пешбини шудааст;

- маблағгузориҳои ашёи аз фондҳои ашёи ҷумҳуриявӣ, маҳалли ва дигар фондҳои ашё;

- маблағҳои, ки дар натиҷаи қонеъгардониҳои даъвои мақомоти тандурусти нисбати шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, сарфи назар аз шакли моликияти воқеӣ дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз ҷабри хароҷот барои тадбирҳои таъбиқоти солимгардони дар ҳолатҳои садама ё вайронкунии равишҳои технологи, олуҷаҳои муҳити атроф, вайронкунии меъёрҳо ва қоидаҳои санитарӣ, ки боиси бадшавӣ ё аз байн рафтани саломатии шаҳрвандон гардидаанд, ба даст оварда шудаанд;

- маблағҳои, ки муассисаҳои нигоҳдории тандурусти дар натиҷаи фаъолияти соҳибкори ё фаъолияти дигари ғайрибуҷетӣ, ки муҳолифи Қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон намебошанд, ба даст овардаанд;

- кредитҳои бонкӣ;

- маблағҷудокуни аз ғайри мақсади корхонаҳо, ташкилотҳои, ки дар ихтиёри онҳо боқӣ мемонад. Пардохтҳои эҳсонкори ва хайрияҳои ташкилотҳо, корхонаҳо сарфи назар аз моликият, шаҳрвандон, аз ҷумла шаҳрвандони давлатҳои дигар (*Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13*);

- дигар манбаъҳои, ки истифодаи онҳо ҳилофи қонун Тоҷикистон намебошад.

Моддаи 45. Истифодаи захираҳои молиявии системаи нигоҳдории давлатии тандурусти

Захираҳои молиявии системаи нигоҳдории давлатии тандурусти ба ин мақсадҳо рағбат карда мешаванд:

- таъминот ва тараққи муассисаҳои нигоҳдории давлатии тандурусти;

- амали намудани чораҳои пешгирии аз бемориҳо, зидди эпидемики, таххису таъбиқоти;

- барномаҳои мақсадноки тандурусти;

- сохтмон ва тараққи бунёди моддию техникаи тандурусти давлатӣ;

- тайёр намудани кадрҳои амали ва илмӣ педагогӣ системаи нигоҳдории давлатии тандурусти ва баланд бардоштани ихтисоси онҳо;

- илмӣ тиббӣ;

- пешгири ва аз байн бурдани эпидемияҳо, бемориҳои сирояткунанда ва дигар бемориҳои оммави;

- дигар мақсадҳои, ки бо ҳароҷоти ба тандурусти пешбинишуда вобастаги доранд.

Моддаи 46. Андозаи пулчудокони аз буҷет барои нигоҳдории давлатии тандурусти

Андозаи пулчудокони барои муассисаҳои системаи давлатии нигоҳдории тандурусти ҷумҳури, Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон, дар савияҳои вилоят, шаҳр ва ноҳия мувофиқан аз тарафи Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва маҷлисҳои маҳаллии вакилони халқ ҳангоми тасдиқ намудани буҷетҳои ҷумҳури ва маҳалли муайян карда мешавад (*Қонуни ҚТ аз 22.04.2003 № 19*).

Моддаи 47. Суғуртаи тиббии шаҳрвандон

Суғуртаи тиббӣ як шакли ҳимояи иҷтимоии манфиатҳои аҳоли дар ҳифзи саломати мебошад. Тартиби суғуртаи тиббии шаҳрвандон тавассути қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад.

Моддаи 48. Уайридавлатигардони ва хусусикунонии объектҳои нигоҳдории тандурусти

Уайридавлатигардони ва хусусикунонии объектҳои нигоҳдории тандурусти бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон сурат мегирад.

ҲАСЛИ V. ҲАЪОЛИЯТИ МУАССИСАҲО ВА МАҚОМОТИ СИСТЕМАИ ДАВЛАТИИ НИГОҲДОРИИ ТАНДУРУСТИ

Моддаи 49. Таъмини беҳдошти экологӣ, амнияти санитарӣ эпидемиологӣ ва радиатсионӣ аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон

(*Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13*)

Беҳдошти экологӣ, санитарӣ эпидемиологӣ ва беҳатари радиатсионӣ аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо амали намудани маҷмӯи тадбирҳои санитарӣ гигиени, санитарӣ зиддиэпидемиологӣ, зиддирадиатсионӣ ва системаи назорати давлатӣ, ки тавассути қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон танзим мегарданд, таъмин карда мешавад (*Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13*).

Моддаи 50. Кӯмаки тиббию санитари. Системаи муассисаҳое, кӯмаки тиббию санитари мерасонанд.

Кӯмаки тиббию санитари – маҷмӯи чорабиниҳои тиббию санитари мебошад, ки барои ҳифз, мустаҳкам ва барқарор намудани саломатии шаҳрвандон равона карда, шудаанд.

Кӯмаки тиббию санитари ба аҳоли ба воситаи корхона ва муассисаҳои системаи давлатии ниғаҳдории тандурусти, инчунин ба воситаи ташкилотҳои хусусии тибби ва шахсони воқеии маш(ули амалияи хусусии тибби мутобиқи қонунгузории ҷумҳурии Тоҷикистон, ки номгӯи онҳоро Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд, расонида мешавад (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13, аз 15.03.2016 № 1293*).

Иқтидор ва навъи муассисаҳои ҷумҳуриявии табобатӣ пешгирии бемориҳои системаи давлатии ниғаҳдории тандурустиро Вазорати ниғаҳдории тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва иқтидору навъи муассисаҳои табобатӣ пешгирии бемориҳои маҳаллиро мақомоти ҳокимияти иҷроияи маҳалли бо пешниҳоди мақомоти (муассисаҳои) дахлдори ниғаҳдории тандурусти, ки бо Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқа шудааст, муқаррар менамоянд (*Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Моддаи 51. Ҳуқуқи муассисаҳои давлатии табобатӣ пешгирии бемориҳо

Муассисаҳои давлатии табобатӣ пешгирии бемориҳо ҳуқуқ доранд:

- сохтори ташкили ва штати худро мутобиқи сиёсати ягонаи давлати дар соҳаи ҳифзи саломатии аҳоли ва ниғаҳдории тандурусти таъя ва тасдиқ кунанд, шакли хоҷагидори ва ташкили пардохти музди меҳнатро дар доираи фонди муқарраргардидаи музди меҳнат мустақилона интиҳоб намоянд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*);

- аз ҳамаи ҳуқуқҳои шахси ҳуқуқи мувофиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон истифода баранд.

- шаҳрвандонро бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати ҷумҳурии Тоҷикистон бо кӯмаки тиббию санитари ройгон таъмин намоянд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*);

- метавонанд ба шахсони воқеи ва ҳуқуқи бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати ҷумҳурии Тоҷикистон хизматрасонии тиббию санитари пулакиро ташкил намоянд, инчунин бо дигар фаъолияти соҳибкори, ки ба қонунгузории ҷумҳурии Тоҷикистон муҳолифат надорад, маш(ул шаванд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*);

Моддаи 52. Вазифаҳои муассисаҳои табобатӣ пешгирии бемориҳо

Муассисаҳои давлатии табобатӣ пешгирии бемориҳо вазифадоранд инҳоро таъмин намоянд;

- дастрасии кӯмаки тиббӣю санитари ба аҳоли мутобиқи меъёрҳои ҳамин қонун ва дигар қонунҳои ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи саломатии аҳоли ва нигоҳдории тандурусти ([Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13](#));

- омодаги барои кор дар шароити ғайриодди;

- расонидани ёрии таъҷилии тиббӣ;

- амали намудани тадбирҳои махсуси тиббӣ оид ба пешгири, ташхис ва табобати бемориҳои, ки барои атрофиён хатарнок аст;

- риоя намудани тартиботи санитарӣю гигиени, зиддиэпидеми;

- ҳамкори ва идомат бо дигар муассисаҳои нигоҳдории тандурусти;

- таблиғи тарзи ҳаёти солим ва тарбияи санитарӣю гигиени аҳоли;

- ҳамкори бо мақомоти қорҳои дохили, комиссариатҳои ҳарби, мақомоти таъминоти иҷтимоӣ, комиссияҳои экспертии табобатӣю меҳнати, муассисаҳои саноати, таълими, савдо, кишоварзи ва дигар муассисаҳои қорхонаҳо ва ташкилотҳо.

Ин вазифаҳо ба муассисаҳои ғайридавлатии табобатӣю пешгирии бемориҳо, ки фаъолияти худро дар асоси шаклҳои пардохти мустақим, шартномави, қарордоди ва дигар шаклҳои пардохти хизматрасони амали менамоянд, низ дахл доранд.

Моддаи 53. Тадбирҳои махсуси пешгирии бемориҳои, ки барои атрофиён хатарнок аст

Мақомот ва муассисаҳои нигоҳдории тандурусти, инчунин қормандони тиббӣ тадбирҳои махсуси пешгири, ки ошқорсозии (аз ҷумла сирри) бемориҳои, ки барои атрофиён хатарнок аст (бемориҳои сил рӯҳи ва венерикӣ, маҳав, Аломати норасоии масунияти бадан (АНМБ), қарантини ва дигар бемориҳои сироятқунанда), амали менамоянд.

Тартиби амали намудани тадбирҳои махсуси пешгирии ин бемориҳо, ки барои атрофиён хатарноканд, аз тарафи Вазорати тандурусти ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар қарда мешавад ([Қонуни ҚТ аз 15.03.2016 № 1293](#)).

Моддаи 54. Тартиби даҳолати қарроҳи, гузаронидани хун ва ҷузъҳои он ва истифодаи усулҳои мураккаби ташхис

([Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13](#))

Амалиёти қарроҳи, гузаронидани хун ва ҷузъҳои он, усулҳои мураккаби ташхис бо розигии ҳаттии беморон, дар мавриди беморони дар ҳолати беҳушбуда, ба синни ҳаҷдаҳсолаги норасида, беморони рӯҳи бошанд, бо розигии, волидайн, васи, парасторон ва ҳешовандони наздики онҳо истифода бурда мешавад. Розиги метавонад

бозхонда шавад, ба истиснои ҳолатҳое, ки табибон аллакай ба даҳолати тибби оғоз карда бошанд ва қатъи он бинобар хатар ба ҳаёт ва саломатии шахси мазкур ғайри имкон бошад (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Дар ҳолатҳое, ки таъхири даҳолати ҷарроҳи, гузаронидани хун ва чузъҳои он, истифодаи усули мураккаби ташхис ба ҳаёти бемор хатар дошта ва аз шахсони номбурда гирифтани розигии имкон надошта бошад, қарор аз тарафи табиб ё комиссияи тибби қабул карда мешавад. Феҳристи усулҳои мураккаби ташхисро Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13, аз 15.03.2016 № 1293*).

Моддаи 55. Гузаронидани таҷрибаҳои клиники ва тиббию биологи, истифодаи усулҳои нави ташхис ва табобат

Таҷрибаҳои клиники ва тиббию биологи, чун қоида, ба ҳайвонот татбиқ мегарданд, нисбати инсон бошад – бо розигии хаттии вай ва иҷозати махсуси Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон гузаронида мешаванд. Таҷриба дар ҳар марҳила бо талаби шахсе, ки мавриди таҷриба аст ва дар ҳолатҳои ба амал омадани хатар ба саломатии вай қатъи шуда метавонад (*Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Дар амалияи ниғаҳдории тандурустии усулҳои пешгири, ташхис, табобат, воситаҳои дору, давоҳои масуниятии биологи ва воситаҳои дезинфексия, технотияи тибби, ки истифодаи онҳо ба тартиби муқарраршуда иҷозат дода шудааст, ба қор бурда мешаванд. Тартиби гузаронидани таҷрибаҳои клиники ва тиббию биологи, истифодаи усулҳои нави ташхис ва табобатро Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мекунад (*Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Моддаи 56. Баҳодиҳии сифати ёрии тибби ба аҳоли

(*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*)

Баҳодиҳии сифати ёрии тибби ба аҳоли дар муассисаҳои ниғаҳдории тандурустии дар асоси меъёрҳои сифат, ки аз тарафи Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои ҳар марҳалаи ташкили ёрии тибби ба аҳоли ба таври мушаххас муқаррар карда метавонанд, сурат мегирад (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13, аз 15.03.2016 № 1293*).

Моддаи 57. Муайянкунии лаҳзаи ғавт. Манъи эвтаназия

Муайянкунии ғавт аз тарафи табиб, дар набудани табиб аз тарафи қормандони миёнаи тибби гузаронида мешавад.

Меъёр ва тартиби муайянкунии лаҳзаи ғавти инсон, қатъи чораҳои реаниматсионии тавассути муқаррароте, ки Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мувофиқаи Вазорати

адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ намудааст, муқаррар карда мешавад (*Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Ба кормандони тибби амали намудани эвтаназия – қонеъукунонии хоҳиши бемор дар бобати тезонидани марги вай бо ягон амал ё восита, аз ҷумла, бо қатъ намудани чораҳои сунъии нигоҳдории ҳаёташ манъ аст.

Шахсе, ки касдан беморро ба эвтаназия водор месозад ва (ё) эвтаназияро амали менамояд, мувофиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди ҷавобгарии иҷтимоӣ қарор мегирад.

Моддаи 58. Тартиби кушодани ҷасад

Тартиби кушодани ҷасад аз тарафи Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мувофиқаи Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад (*Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Моддаи 59. Инъоми анатоми

Инъоми анатоми ба воситаи васияти инъомкунанда сурат гирифта метавонад ва баъди марги вай амали мегардад. Васият дар бораи инъоми анатоми аз тарафи инъомкунанда бекор карда шуда метавонад. Хешовандон метавонанд нисбати васиятнома ба воситаи суд даъво кунанд.

Маълумотро дар бораи инъоми анатоми фош кардан мумкин нест.

Моддаи 60. Расонидани кӯмаки тиббӣ санитарӣ ба шахрвандоне, ки бо тарбияи ҷисмонӣ варзиш машғуланд

Расонидани кӯмаки тиббӣ санитарӣ ба шахрвандоне, ки бо тарбияи ҷисмонӣ варзиш машғуланд, ба воситаи муассисаҳои махсус гардонидашуда ва дигар муассисаҳои таъбиқоти пешгирии бемориҳо ба тартибе, ки Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар намудааст, сурат мегирад (*Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Мақомоти назорати давлатии санитарӣ эпидемиологи ба ҳолати биноҳо ва ҷойҳои, ки барои машғулият бо тарбияи ҷисмонӣ варзиш истифода бурда мешаванд, назорат мекунанд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Моддаи 61. Таъмини занони ҳомиладор ва навродон бо ёрии тиббӣ

Ёрии тиббӣ ба занони ҳомиладор ва навродон тавассути муассисаҳо ёрии аввалияи тиббӣ санитарӣ, беморхонаҳо ва муассисаҳои махсуси тиббӣ ва дигар муассисаҳои нигоҳдории тандурусти таъмин карда мешавад.

Муассисаҳои тандурусти занонро дар давраи ҳомиладори тибқи тартиби муқаррарнамудаи Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳти мушоҳидаи тиббии қарор медиҳанд ба шумули додани машварати тиббӣю генетики ва додани машварат дар соҳаи танзими оила, ёрии тиббии ҳангоми таваллуд ва кӯмаки тиббӣю санитарии пешгирии бемори ба модар ва кӯдаки навзод. Занони ҳомиладор, волидайн навзод ё шахсони онҳоро ивазкунанда бояд сари вақт барои кӯмаки тиббӣю санитарии муроҷиат кунанд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13, аз 15.03.2016 № 1293*).

Моддаи 62. Таълими кӯдакон ва наврасон бо кӯмаки тиббӣю санитарии

(*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*)

Кӯмаки тиббӣю санитарии ба кӯдакон ва наврасон тавассути муассисаҳои кӯмаки аввалияи тиббӣю санитарии ва хадамоти бистарикунони, дигар муассисаҳои дахлдори нигоҳдории тандурусти мутобиқи санадҳои меъёрии ҳуқуқии ҷумҳурии Тоҷикистон таъмин карда мешаванд. Тартиби назорати диспансерии кӯдакон ва наврасонро Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13, аз 15.03.2016 № 1293*).

Кормандони тиббии вазифадоранд ба волидайн (шахсони онҳоро ивазкунанда) доир ба масъалаҳои пешгирии бемориҳо, бемориҳои кӯдакон, тарзу усулҳои таъбиат ахборот диҳанд.

Ба кӯдаконе, ки дар тарбияи муассисаҳои бачагон қарор доранд ва дар мактабҳо меҳонанд, барои нигоҳдори ва мустаҳкам намудани саломатиашон ва тарбияи гигиени шароити зарури муҳайё карда мешавад. Машғулиятҳои таълиму меҳнати, инчунин тартиботи намунавии машғулиятҳои кӯдакон ва наврасон бо маслиҳати Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад (*Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Назорат ба ҳифзи саломатии кӯдакон ва наврасон, гузаронидани чорабиниҳои солимгардони дар муассисаҳои бачагон ва мактабҳо аз тарафи мақомот ва муассисаҳои нигоҳдории тандурусти ҳамроҳи мақомот ва муассисаҳои маориф ба роҳ монда мешавад. Тартиби ташкили кӯмаки тиббӣю санитарии пешгирии бемориҳо дар мактабҳо ва муассисаҳои томактабии бачагон аз тарафи Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад (*Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Моддаи 63. Назорат ба таълими меҳнатӣю истеҳсоли ва шароити меҳнатӣю истеҳсоли ва шароити меҳнати наврасон

Таъмини меҳнатии наврасон аз рӯи он ихтисосҳои иҷозат дода мешавад, ки ба синну сол, инкишофи ҷисмони, ақли ва аҳволи саломатии онҳо мувофиқат мекунад. Таълими меҳнати ва истеҳсолии

наврасон тахти назорати тиббии доими сурат мегирад, Назорат ба шароити меҳнати бо қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон муқарраркардашудаи наврасон, инчунин гузаронидани чорабиниҳои махсус, ки барои пешгирии садама ва бемории наврасон равона карда шудаанд, аз тарафи мақомоти (муассисаҳои) назорати санитари ва муассисаҳои табобатӣ пешгирии бемориҳо яққоя бо мақомоти маориф, ташкилотҳои иттифоқҳои касаба ва дигар ташкилотҳои ҷамъияти анҷом дода мешавад.

Моддаи 64. Муоинаи тиббии ҳатмии наврасон

Ба мақсади амали намудани назорати мунтазами вазъи саломати ва инкишофи ҷисмонии наврасон ба кор қабул намудани онҳо баъди муоинаи пешакии тибби сурат мегирад.

Баъдан то ба синни 18 солаги расидан наврасон бояд ҳар сол камаш як бор аз муоинаи ҳатмии тибби гузаранд. Наврасон бояд аз бемориҳои ба воситаи эмкунӣ пешгиришаванда бо тартибе, ки Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар кардааст, ҳифз карда шаванд ([Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13](#), аз 15.03.2016 [№ 1293](#)).

Моддаи 65. Чорабиниҳо оид ба ҳифзи саломатии рӯҳию ҷисмонии шахрвандон

([Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13](#))

Ба мақсади ҳифзи саломатии рӯҳию ҷисмонии шахрвандон, пешгирии авҷи бемориҳои рӯҳи ва ҷисмони дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон гузаронидани машғулиятҳои оммавии рӯҳию терапевти дар толорҳо (лексияҳо, сӯҳбатҳо) инчунин ба ин мақсадҳо истифода бурдани воситаҳои ахбори омма мумкин нест ([Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13](#)).

Моддаи 66. Расонидани ёрии тиббии ба шахсоне, ки дастгир шудаанд, дар ҳабсхона мебошанд, дар маҳалҳои маҳруми аз озоди ё ҳабси маъмури адои ҷазо менамоянд

Шахсоне, ки боздошт шудаанд, дар ҳабсхона мебошанд, дар маҳалҳои маҳрумият аз озоди ё дар ҳабси маъмури адои ҷазо менамоянд аз ҷумла дар мавридҳои зарури, дар муассисаҳои системаи давлатии ниғаҳдории тандурусти барои гирифтани ёрии тиббии ҳуқуқдоранд.

Занони ҳомиладор, занон ҳангоми таваллуд ва дар давраи баъди таваллуд ба ёрии махсус, аз ҷумла дар таваллудхонаҳо, ҳуқуқдоранд.

Тартиби расонидани ёрии тиббии ба шахсоне, ки дар ҳабс мебошанд, дар маҳалҳои маҳрумият аз озоди ҷазоро адо мекунанд ё ҳабси маъмури қарор доранд, тавассути қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон, санадҳои меъёрии Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии

Тоҷикистон муқаррар карда мешавад (Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13, аз 15.03.2016 № 1293).

Моддаи 67. Расонидани кӯмаки тиббию санитарии ба шахсони гирифтори бемориҳои венерикӣ ва Аломатҳои норасоии масунияти бадан (АНМБ)

Бо пешниҳоди мақомот ва муассисаҳои нигоҳдории тандурусти барои сари вақт ошкор ва таъбабат намудани шахсони гирифтори бемориҳои венерикӣ ва Аломатҳои норасоии масунияти бадан (АНМБ) аз ҷониби мақомоти ҳокимияти иҷроия дар маҳалҳо (ҳукуматҳо) лабораторияҳои махсус, кабинетҳо, аз ҷумла барои таъбабати маҳрамона, беморхона ва диспансерҳо таъкил карда мешаванд. Дар сурати саркашии шахс аз таъбабати ихтиёри ҷораҳои маҷбури таъбиқ карда мешавад. Шахсоне, ки аз омадан барои муоина ва таъбабат саркаши менамоянд, инчунин бемориҳои венерикӣ ва Аломатҳои норасоии масунияти бадан (АНМБ)-ро паҳн мекунанд, мувофиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди ҷавобгари қарор мегиранд.

Ҳуқуқҳои шахрвандони бемори Аломатҳои норасоии масунияти бадан (АНМБ) таъассути қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳифз карда мешавад.

Моддаи 68. Расонидани кӯмаки тиббию санитарии ба беморони сил

Беморони сил мавриди мушоҳидаи диспансери ва таъбабати ҳатми қарор дода мешаванд, бо дорую давои бепули зидди сил, таъбабати санаторию курорти ва рафту омади бепул ба маҳалли таъбабат таъмин мегарданд, аз имтиёзоте, ки қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбини кардааст, истифода мекунанд.

Таъбабат дар шароити муассисаҳои махсуси бемориҳо барои шахсоне, ки пеш ба бемории сил гирифторм шуда, барангезандаи беморию ба атроф паҳн мекунанд, ҳатми мебошанд.

Беморони сил, ки барангезандаи беморию ба атроф паҳн мекунанд, мувофиқи қонунҳои амалкунандаи Ҷумҳурии Тоҷикистон бо манзил таъмин карда мешаванд.

Моддаи 69. Расонидани кӯмаки тиббию санитарии ба шахсони гирифтори бемориҳои рӯҳӣ

Асос ва тартиби расонидани кӯмаки тиббию санитарии ба шахсони гирифтори бемории рӯҳӣ ва барқароркунии офияти онҳо таъассути қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон танзим мегардад.

Моддаи 70. Расонидани кӯмаки тиббию санитарии иҷтимоии ба аҳоли

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон сиёсати давлати оид ба расонидани кӯмаки тиббию санитарии иҷтимоии ба аҳоли амали карда мешавад.

Кӯмаки тиббию санитари иҷтимоӣ ва системаи тадбирҳо оид ба таъсис ва тараққи додани шабакаи муассисаҳои навъи тиббию иҷтимоӣ, додани имтиёзоти манзилию маишӣ, аз тарафи ҳамаи шахсони ҳуқуқи сарфи назар аз шакли моликият иҷро кардани тавсияҳо оид ба солимгардонии аҳоли қор, ташкили тартиби оқилонаи меҳнат ва ғизохӯри иборат аст.

Кӯмаки тиббию санитари иҷтимоӣ ба шаҳрвандони гирифтори бемориҳои хусусияти иҷтимоӣ дошта ба тартибе, ки Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар намудааст, расонида мешавад.

Намудҳо ва андозаи кӯмаки тиббию санитари иҷтимоӣ, ки ба шаҳрвандони гирифтори бемориҳои хусусияти иҷтимоӣ дошта расонида мешавад, аз тарафи Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон яқоя бо вазоратҳо ва идораҳои манфиатдор муқаррар карда мешаванд (*Қонуни ҚТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Феҳрист ва намудҳои имтиёзот оид ба расонидани кӯмаки тиббию санитари иҷтимоӣ ба шаҳрвандони гирифтори бемориҳои хусусияти иҷтимоиро қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд.

Моддаи 71. Расонидани кӯмаки тиббию санитари ба нашъамандон, захрманди ва майзадагон

(*Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13*)

Шахсони гирифтори бемории нашъаманди, захрманди ва майзадаги вазифадоранд, дар муассисаҳои табобатӣ пешгирии бемориҳои ниғахдории тандурусти табобат шаванд. Бемороне, ки аз табобат саркаши мекунанд, бо қарори суд ба муассисаҳои махсусгардонидашуда барои табобати маҷбури фиристода мешаванд (*Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13*).

Тартиби ба профилакторияҳои табобатии меҳнати фиристодан, инчунин низоми ниғахдорӣ дар онҳо тавассути Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад.

Ҳуқуқи шаҳрвандони гирифтори бемории нашъаманди, захрманди ва майзадаги бо Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳифз карда мешавад (*Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13*).

Моддаи 72. Бурдану овардани қоргарон ва хизматчиёне, ки дар қои қор бемор шудаанд

Ба муассисаҳои табобатӣ пешгирии бемориҳо бурдану овардани қоргарон ва хизматчиёне, ки дар қои қор бемор шудаанд, дар мавридҳои зарури бо воситаҳои нақлиёт ва аз ҳисоби қорхона, хоҷаги, муассиса ё ташкилоҳое сурат мегирад, ки қоргар ё хизматчи дар онҳо қор мекунад.

Моддаи 73. Ҳуқуқи қорманди тибби барои истифодаи қар гуна нақлиёт

Дар ҳолатҳои барои ҳаёти бемор хатарнок табиб ва дигар кормандони тибби бо тартиби муқарраршуда метавонанд аз намудҳои нақлиёте, ки дар ҳамон вақт мавҷуданд, барои рафтан ба маҳалле, ки бемор дар онҷост ё барои ба наздиктарин муассисаи тиббӣ пешгирии бемориҳо бурдани вай бепул истифода кунад. Ҷавобгари барои бо ин мақсад надодани нақлиёт тавассути қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад.

Моддаи 74. Экспертизаи корношоямии муваққати, тўлони ё доими

Экспертизаи корношоямии муваққати шахрвандон дар муассисаҳои табобатӣ пешгирии бемориҳо тавассути табиб ё комиссияи тиббӣ машварати (КТМ) ба тартибе, ки Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мувофиқаи Шӯрои Федератсияи иттифоқҳои касабаи Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар кардааст, сурат мегирад (*Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13*).

Факти корношоямии муваққати бо ҳуҷҷат дар бораи корношоямии муваққати тасдиқ, карда мешавад. Ҳуҷҷат дар бораи корношоямии муваққати барои аз кор озод кардан ва додани ёрдampuли бо тартибе, ки Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мувофиқаи Шӯрои Федератсияи Иттифоқҳои касабаи Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар кардааст ҳуқуқ медиҳад (*Қонуни ҚТ аз 28.02.2004 № 13*).

Экспертҳои корношоямии тўлони ё доими шахрвандон аз тарафи Комиссияи экспертии тиббӣ меҳнати (КТЭМ) Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо тартиби муқарраркардаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон сурат мегирад (*Қонуни ҚТ аз 22.04.2003 № 19, аз 15.03.2016 № 1293*).

Моддаи 75. Экспертизаи судии рӯҳи вэ судии тибби

Экспертизаи судии рӯҳии шахрвандон тавассути комиссияи табибони бемориҳои рӯҳи гузаронида мешавад.

Шахсоне, ки гирифтори бемориҳои рӯҳи мебошанд, ба беморхонаҳои махсуси рӯҳи (диспансер, шӯбаҳои беморхонаҳо) барои табобати маҷбури фақат бо таъиноти суд ҷой дода шуда метавонанд.

Экспертизаи судии тиббии шахрвандон, ҷасадҳо, далелҳои шайъи аз рӯи маводи парвандаҳои ҷиноӣ ва шахрванди аз тарафи эксперти идораи экспертизаи тибби гузаронида мешавад.

Тартиби таъминкуни ва гузаронидани экспертизаи судии тибби бо Кодекси муҳофизаи ҷиноӣ, Кодекси муҳофизаи шахрвандии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад.

ҶАСЛИ VI. БА АҲОЛИ РАСОНИДАНИ ЁРИ БО ДОРУВОРИ

Моддаи 76. Таъмини аҳоли бо воситаҳои дорувори ва назорат ба истеҳсол ва истеъмоли он

Ба аҳоли расонидани ёри бо воситаҳои дорувори ба зиммаи муассисаҳои давлатии дорухонаҳо ва табобатияи пешгирии бемориҳо, инчунин ба зиммаи муассисаҳои хусусии дорухонаҳо ва табобатияи пешгирии бемориҳо, ки барои машғул шудан ба фаъолияти дорусози ҳуқуқ доранд, гузошта мешавад.

Дорухонаҳо, муассисаҳои санитарияи эпидемиологи, табобатияи пешгирии бемориҳо, сарфи назар аз шакли моликият, фақат ба ғуруҳтани (истифода бурдани) воситаҳои дорувори ва пешгирии беморӣ ҳуқуқ доранд, ки барои истифодаи онҳо аз тарафи Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон иҷозат дода шудааст ([Қонуни ҚТ аз 15.03.2016 № 1293](#)).

Назорат ба сифати воситаҳои доруворӣ, ки муассисаҳои дорухонаҳои системаи давлати ва хусуси мефурушанд, аз муомилот баровардани воситаҳои дорувори ва воситаҳои кухнашудаи пешгирии бемориҳо ва камфоиди ба тартибе сурат мегирад, ки Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар кардааст.

Иҷозатнома (литсензия) ба шахсони ҳуқуқи барои машғул шудан ба фаъолияти фармасевти аз ҷониби Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дода мешавад ([Қонуни ҚТ аз 22.04.2003 № 19](#), аз [15.03.2016 № 1293](#)).

Моддаи 77. Назорати муомилоти қонунии воситаҳои нашъадор, моддаҳои психотропи ва прекурсорҳо

([Қонуни ҚТ аз 22.04.2003 № 19](#))

Дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон воридот, содирот, истеҳсол, коркард, нигоҳдори ва истифодаи воситаҳои нашъадор, моддаҳои психотропи ва прекурсорҳо фақат бо мақсадҳои тиббӣ, байторӣ ва илмӣ иҷозат дода мешаванд ([Қонуни ҚТ аз 22.04.2003 № 19](#)).

Барои истеҳсол, коркард, воридот, содирот, нигоҳдори, ҳамлу нақл ва ғуруҳи воситаҳои нашъадор, моддаҳои психотропи ва прекурсорҳо қорхонаҳо, ташкилотҳо ва муассисаҳои ҳуқуқ доранд, ки мутобиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон иҷозатнома (литсензия) гирифтаанд ([Қонуни ҚТ аз 22.04.2003 № 19](#)).

Тартиби нигоҳдори, ҳисобу китоб, додан тақсимот ва ғуруҳ ва воситаҳои нашъадор моддаҳои психотропи аз тарафи Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Вазорати қорҳои дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мувофиқаи Агентии назорати маводи нашъадори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад ([Қонуни ҚТ аз 22.04.2003 № 19](#), аз [15.03.2016 № 1293](#)).

Истеҳсол ва истифодаи воситаҳои нашъаовар моддаҳои психотропи ва прекурсорҳо мувофиқи қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва

шартномаҳои байналмилалли сурат мегирад (Қонуни ҚТ аз 22.04.2003 № 19).

ҲАСЛИ VII. ҚОИДАҲОИ НИҲОИ

Моддаи 78. Ҷавобгари барои вайрон кардани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи ҳифзи саломатии аҳоли"

Барои вайрон кардани қонунгузори дар бораи ҳифзи саломатии аҳоли мувофиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгари фаро мерасад.

Моддаи 79. Асоси ҳуқуқии ҳамкории байналмиллалӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи саломатии шаҳрвандон

Ҳамкории байналмиллалӣ ва робитаҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи саломатии шаҳрвандон дар асоси баробари ва ба манфиатҳои тарафҳои иштироккунанда сурат мегирад.

Асоси ҳуқуқии ҳамкории байналмиллалӣ Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар соҳаи ҳифзи саломатии шаҳрвандон мувофиқатнома ва шартномаҳои байналмиллалӣ, ки бо назардошти санадҳои қонунгузории тарафҳо ва меъёрҳои байналмиллалӣ баста мешаванд, ташкил медиҳад.

Моддаи 80. Иштирокчиёни ҳамкории байналмиллалӣ

Шартномаҳои байналмиллалӣ мақсадҳои ҳамкории байналмиллалӣ дар соҳаи ҳифзи саломатӣ, феҳристи масъалаҳои мавриди ҳаллу ҷалб аз тарафҳои иштироккунанда, манбаъҳои бо маблағтаъминкуни, мӯҳлат ва шартҳои иҷрои шартномаҳоро муайян карда, таъмини ҳифзи ҳуқуқи моликияти ақли ва ҳимояи патентиро пешбини менамоянд.

Мақомоти ҷумҳуриявӣ ва маҳаллии ҳокимияти иҷроия ва идора, инчунин ташкилотҳо ва муассисаҳои ҷудогонаи ниғаждорӣ тандурусти иштирокчиёни ҳамкории байналмиллалӣ буда метавонанд ва метавонанд бо ташкилотҳои дахлдор ва муассисаҳои тиббии мамлакатҳои хориҷи дар асоси мувофиқатномаҳои байналмиллалӣ ва шартномаҳои байналмиллалӣ, ки Тоҷикистон имзо намудааст, мустақиман шартномаҳо банданд.

Ташкилотҳои (иттиҳодҳо ва ҷамъиятҳои) тиббии касбии ҷамъияти дар фаъолияти ташкилотҳо ва ҷамъиятҳои байналмиллалӣ иштирок карда метавонанд. Ҳамаи масъалаҳои вобаста бо аъзогии онҳо дар ташкилотҳои байналмиллалӣ, иштирок дар форумҳои байналмиллалӣ, бо маблағҷудокуни ва ҳамкори аз тарафи худашон мувофиқи санадҳои қонунгузори дар бораи ташкилотҳои ҷамъияти мустақилона ҳал карда мешаванд.

Тартиби бастани шартномаҳои байналмиллалӣ дар соҳаи ҳифзи саломатии шаҳрвандон, амал, назорат ба иҷрои онҳо тавассути қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад.

Президенти

Ҷумҳурии Тоҷикистон Э. РАҲМОНОВ

ш. Душанбе

15 майи соли 1997 № 419